

מאת אורי אבנרי

23 - 19 במרץ 1972

סינימה בלאש

ובלשים פרטיים

בשעות האחרונות של כנס-הקייץ, לפני צאת הכנסת לפגרה, קרה נס: הכנסת קיבלה ה"אחד, בתמיכת המערך והימין, כמה הסתייגויות של סיעתנו להצעת חוק שכבר עברה בוועדה. הצעת-החוק לא היתה פוליטית, והסתייגויותיו היו הגיוניות. העובדה שלמרות זאת היה זה מאורע יוצא-דופן, שהביא בעיקבותיו ברכות ולחיצות-יד, מלמדת הרבה על שיטות עבודתה של הכנסת.

הצעת-החוק, שהובאה לקריאה שנייה ושלישית, באה להסדיר, בפעם הראשונה, את עבודתם של חוקי-רים פרטיים ומנהלי שרותי-שמירה. לא מכבר גילו חוקרי "העולם הזה" פרשה המעוררת סמיקות חמורים. מסתבר כי משרד מסויים, העוסק בבלשות פרטיות ובשרותי-שמירה גם יחד, סיפק ללקוח, במסגרת פעולתו הבלשית, מיסמך חלקות ממוי-סד שבו הוא מפעיל שרותי-שמירה. הסתייגויותו שנתקבלה אומרת: "אדם או מוסד, המקיימים שרותי-שמירה במישר או במיפעל, לא יקבלו על עצמם, במישרין או בעקיפין, לנהל חקירה פרטית הנוגעת לאותו מישר או מיפעל, ולא ישתמשו לצורך כל חקירה שהיא במיסמכים המצויים באותו מישר או מיפעל."

התקוממות זו היא המשך ישיר ומפואר לאותה רוח, שהקימה לנו את המצבה המוסרית ששמה — שיח לוחמים. אותם אנשים עצמם, בגימשים, חיללי יחידות קרביות, שביטאו את הרוח ההומאנית של מיסב לוחמי צה"ל במלחמת ששת הימים — מתקוממים עכשיו נגד מעשים אלה.

וזוהי גם התקוממות של השכל הישר. אני קורא את הדברים שאמרו אנשי-הקייבוצים בפגישה עם אלוף הפיר קור. אריאל שרון, ומדקדק לעין פסוק אחד: "אנו רוצים בשכנים ליד בתנוה, ולא באוייבים". קשה לתאר קביעה יותר פשוטה ויותר הגיונית בשבילם אין זו שאלה מופשטת, ולא שאלה של מדיניות עליונה. אין זו גם שאלה של מוסר בלבד. זוהי קודם כל שאלה מעשית: אנו גרים בשכנות עם הערבים האלה, והיום הממשלה הופכת אותם, במעשיה, לאוייבים בנפש. ומבחינה זו בני נירעונו וברם-ישראל וכל שרשרת היישובים המפוארים האלה, מסמלים

הוויכוח השנתי על מישרי-החקלאות הוא, בדרך כלל, משעמם. השנה התלחש יותר.

לפני שהגיע תורנו, נאם שמואל תמיר נאום שחצי נגד אנשי הקייבוצים בדרום, שמחו נגד מעשי החת-נחלות והנישול ברצועת-עזה ובפיתחת-רפיח. קמתי מיידי אחריו, והשבתי לו תשובה חריפה:

אורי אבנרי: כאשר התכוננתי לוויכוח זה, היתה לי בחירה בין שני נושאים, ששניהם המורים בעיני: האחד — הרעלת מימי הכנרת; השני — הרעלת בארות השלום.

החלטתי לייחד את דברי לנושא השני.

התנחלות בלי מתנחלים

כבוד השר הביא לכנסת תוכנית להקמת שבעה יישובים חדשים בשטחים המוחזקים בשנה הקרובה. אחרי הקמתם של 7-8 יישובים בשטחים המוחזקים בשנה שעברה.

בשכני מה, אדוני השר? מהו השיקול המכריע?

האם יש חקלאים, שחשד להם מקום להתיישבות? בדברי השר עצמו נאמר שברוב היישובים החדשים, יש מהסור משוע כחואדאם, שמיספר החברים בהם — קייבוצים כמו במאשבים — איננו מגיע למינימום ההכרחי, שאפשר יהיה לקיים את היישובים מבחינה כלכלית וחברתית — והכוונה ליישובים שבשטחים המוחזקים. מקימים יישובים, ללא מתיישבים: התנח"ל לווית ללא מתנחלים, וכל תנועת ארץ-ישראל הגדולה והשלמה, ככנסת ומחוצה לה, אין בכך חה לגיים אפילו מתיישב אחד.

מתיישבים אין. האם דרושה תוצרת חקלאית? לא! האם היישובים האלה הוקמו לצורך זה? ודאי שלא! פעולת ההתיישבות של כבוד השר בשטחים המוחזקים מודרכת כל-כולה למטרה אחת — ליצור עובדות מוגמר

פאשיזם במהדורת כים

בועיר אנפין את כל גורלנו בארץ זו. בודנו חיים בשכנות עם העם השני. בודנו מעוניינים בשכנים, ולא באוייבים. בודנו צריכים להיות קומם נגד מעשים ההופכים שכנים לאוייבים, או המנציחים את איבת האוייבים, במקום לקרב אותם ולהפכם לשותפים, לשכנים ולירי-ים.

אדוני היושב ראש, יש אבסורד מיפלצתי ושחצנות מתייחרת בדברים ששמענו נגד אנשי קייבוצי השומרי-הציר.

על דיעות אפשר להתווכח. במדינה דמוקרטית, כולנו שווים בזכותנו להביע דיעות. אבל אם אני פתוח עם דיעותיו של אדם היושב על הספר, יוסי-ים ולילי-לילה, ודעותיו שונות מדעותי, אני אחיחש אליו בכבוד. יש מיסקל מוסרי מסויים לקולו.

והנה קמים כאן אנשים ובשחצנות, בהסתה פשיסטית, בסגנון המתועב והכור לנו משנות ה-30, הם מדברים על התבוסתים והבגדים היושבים — בגול סיני ועזה, וידה בהרצליה פיתוח — סמל לפטריוטיזם ישראלי; צירי בקיבוץ מוד עזה, מוד הארץ יונם, מוד רפיח — סמל הבוגדות ותכחי-סנתות.

ראינו לא פעם פושטי-רגל פוליטיים, שמנסים לעלות על סוס הפטריוטיזם המזויף, כדי להציל את עצמם ולהגיע לאיזה יעד עלוב. וכבר אמר הד"ר גונסון בשעתו: הפטריוטיזם הוא המיפסל האחרון של הנוכל. וזו פאשיזם במהדורת כים, מאשיום הראוי לתיעוב.

רות, עלימנת לספח שטחים, בניגוד להצהרת ממשלת ישראל, שהיא מוכנה לנהל משאומתן על כל השטחים. בלי יוצא מן הכלל. יוצא יכול להתייחס ברצינות להצהרה הזו? בעצם פעולת ההתיישבות מכריזה ממשלת ישראל בפני העולם כולו: אני משקרת, אין לי כל כוונה להחזיר את השטחים, שבהם אני מארגנת חתנחלות!

שהרי לא הולכים להקים התנחלויות למען מתנחלים שיהיו מחיר אורחי ירדן, או מדינת פלסטין, או סוריה. לא על כך מוצאים את המשאבים העצומים, המבזבזים על התיישבות זו, משאבים הנגולים מהמתיישבים במדינה, בשעה ששטחים עצומים עומדים שוממים וריקים בתוך גבולות ישראל; משאבים הנגולים מבני הארץ המשועים לשיכון.

שכנים, לא אוייבים!

נגד מדיניות זו, אדוני השר, קמו אנשים שאינני מהסס להגדירם כשייכים למחנה האנטי-הטוב ביותר במדינה. המדינה יכולה להתפאר בהתקוממות זו, שאנו עדים לה בזמן האחרון בקרב קייבוצי השומרי הצעיר לאורך גבול הדרום, התקוממות המופר, והתקוממות השכני הישר.

מבחינה מוסרית — אנשים אלה, מיטב המתיישבים, מיטב החיילים, מתקוממים נגד מעשים שהם ראו בעיניהם, מעשים של נישול, גירוש, פיצוץ בתים, סחימת בארות.

המפר איסור זה ייענש, לפי הסתייגות אחרת שלנו שנתקבלה, במאסר של שנה אחת או בקנס של עשרת אלפים ל"י.

היה זה מיקרה נדיר שבו חברי-הכנסת לא רק הקשיבו בדריכות לדברי-ההנמקה, אלא גם שוכנעו והצי-ביעו בהתאם להשקפתם, ללא לחץ סיעתי. אפשר היה לחשוב שהגיעו ימי המשחה.

הדבר קרה למרות שהשמעתי, בראשית הוויכוח, דברים חריפים על המצב שחשתי במדינה, בשטח השמירה על שלום הציבור:

אורי אבנרי: המשטרה של מדינת-ישראל נמצאת במצב של הידרדרות גוברת והולכת, ואין זה מוגזם לומר שבתחומים רבים פשטה המשטרה את הרגל.

יש תחומים נרחבים של עולם הפשע, ושל החיים בארץ בכלל, שבהם איכרה המיטרה חלקית או סופית את שליטתה.

די להזכיר את נחשול ההצתות, שפשט בארץ, ואשר רק השבוע בא לירי גילוי חריף נוסף בהצתה שבוצעה בביתו של הרב שלמה גורן, אחרי שורה ארוכה של מעשי-הצתה במערכות-היושבים, במסדות-הציבור, במועדונים ו-בבתיהם הפרטיים של אנשי-ציבור. אף באחד מהם לא הצליחה המשטרה להביא את המבצעים לדין, למרות שהמיטרה סבורה שהיא יודעת מי המבצעים.

כל חיי הלילה במדינה הפכו לעולם התחתון. כמעט לא נותר מועדון-לילה בערים הגדולות שאיננו תחת שליטתו של העולם התחתון. ושבו לא שורצים טיפוסים של העולם התחתון.

שורצות בארץ כנופיות-פשעה ידועות, העוסקות ברצח, בשוד מזויין, בהצתות, בפשיעה מסוגים שונים. חבריהן ידועים למשטרה, ואין בידי המשטרה להושיע, לתבוע לדין, להביא להרשעה, אלא במקרים יוצאים מן הכלל, כאשר הודות לאומץ-לבם של שוטרים ואזרחים, ובעזרת מזל רב, נתפס הפושע תוך כדי מעשה. כפי שקרה בשוד הבנק בראשון-לציון. אולם מאות מעשי-הצתה ומעשי-שוד, ועשרות מקרי רצח, נשארים ללא הרשעה בדין.

במצב זה, אדוני היושב-ראש, נולד הצורך החמור באי-רגומי-משטרה פרטיים. וזהו מה שקורה עכשיו בארץ: העברה הדרגתית של תפקידי המיטרה של המדינה ליד אי-רגומי-מיטרה פרטיים.

תופעה זו היא הרקע לחוק זה.

חברות ביטוח אינן סומכות עוד על המיטרה. לא מבחינת גילוי פשעים ופושעים, ולא מבחינת השמירה על מוסדות מבוססים. יש היום שמוסדות — ואני שייך לאחד מהם — אינם יכולים לזכות בביטוח, אלא אם כן הם מתחייבים להחזיק שמירה פרטית מזויינת, 24 שעות ביממה. זהו תנאי של חברות-הביטוח, שבלעדיו אין הן מוכנות לבטח היום מקומות רבים.

הרקע הזה טעון בודאי מחשבה רבה בבית-המחוקקים, האחראי לביטחון הציבור. אבל הוא גם טומן בחובו סכנות מסוג אחר.

עסקי השמירה ועסקי החקירה גדלים בארץ בקצב מהיר, גדלו אי-רגומי-עסק, המעסיקים מאות עובדים. אלה אינם עוד מיטרידים פרטיים וקטנים, כפי שחושבים קוראי הרומנים הבלשיים מחוץ-לארץ. מדובר על מנגנונים ה-מעסיקים מאות חוקרים ושומרים, שיש להם ארכיונים ענקיים, והבציידים בציד אלקטרוני מתוחכם. כאשר זה נמצא בידיים פרטיות, מתעוררות שאלות המורות, שרק על חלק מהן עונה החוק הזה.

כשאבא אבן

מסכים עימונו...

אבא אבן הוא, אולי, האדם היחיד בממשלה שזה תענוג אינטלקטואלי להתווכח עימו. בוויכוח כזה יש מקום להומור ולחתיכות, שאינו אפשרי בוויכוח עם שום שר אחר, ובודאי לא עם ראש-הממשלה.

כפי שסיפרתי בשבוע שעבר, פתחתי את נאומי על מישרי-החוף בצירוף-יחד של פסוקים שונים מנאומי של אבא אבן, בדרך של טכסיס ריטורי. השבוע ענה אבן, והודיע שהוא מסכים בלב שלם לחלק אחד של נאומי: אותו חלק שהיה מורכב מציטוט דבריו שלו.

בתום הוויכוח, הצענו את הצעת-הסיכום הבאה, שנדחתה — כמובן — פה אחד:

- (1) הכנסת מגנה את התגובות השליליות הנחפזות של הממשלה ומישרי-החוף על יוזמת המלך חוסיין. בתגובות אלה הצטרפה ממשלת ישראל למחרחרי-המל-חמה שבעולם הערבי, והפגנית מחדש את עמדתה ה-שלילית הנוקשה כלפי כל יוזמה חדשה במרחב.
- (2) הכנסת מגנה את ההתעלמות הגמורה של הממשלה ומישרי-החוף מקיומה ומזכויותיה הלאומיות של האומה הפלסטינית, המקבילה להתעלמות היסודות הקיצוניים באומה הפלסטינית מקיומה ומזכויותיה של האומה הישראלית. הכרת המלך חוסיין באומה הפלס-טינית מבליטה מחדש מחלל ישראלי זה.
- (3) הכנסת קוראת לממשלה להחזיר לאלתר שיס-ראל מוכנה להחזיר את השטחים המוחזקים תמורת שלום וביטחון, וזאת בצורה שתאפשר לתושבי שטחים אלה לקבוע בעצמם, בדרך דמוקרטית חופשית, מה יהיה עתיד המימשל ותמיכתם בהם.
- (4) הכנסת קובעת שיס צורך בחקמת מיניסטריון מיוחד, שיהיה מופקד על כל מערכת היחסים בין ישראל והעולם הערבי, ושבו ירכזו מיטב המומחים לנושאים חקשורים בהשגת השלום בין ישראל ועמי ערב. היעדר משרד כזה, בראשות שר בכיר, מהווה מיכ-שול בדרך לתיכנון ולפיתוח יוזמות ישראליות במרחב.